

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 2 - 80. årg.

15. febr. 1959

INDHOLD:

Fra Irland
Forstassistent
H. A. Fischer,
Tarm

Litteratur:
Hydrologiske
undersøkelser
i Norge

Oplag: 19.300

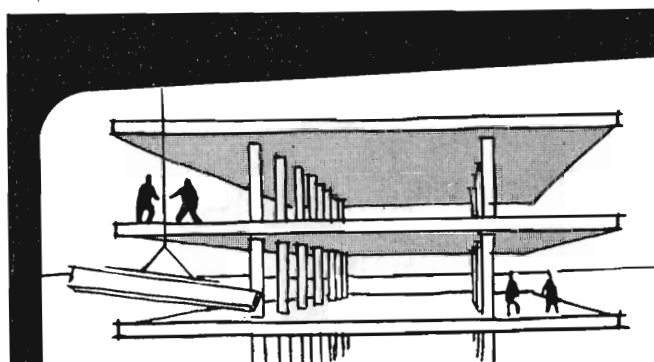
tænk på foråret - bestil markfrø nu . . .

Erfarne landmænd foretrækker frø fra FDB
af DLFs avl, og frøet bestilles allerede nu

i Brugsen eller i
Landbo- og Husmandsforeningen

DLF-LHF og FDB
i samarbejde om
levering af markfrø

**SUPER
RAPID
CEMENT**

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

den ekstra hurtighærdnende

PORTLAND-CEMENT

- til betonarbejder, der haster
- til støbning i koldt vejr
- til præfabrikation og
forspændt beton

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

△ MÆRKEDE RØR

imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Herning Hede- & Discontobank

10-12½, 14½-17
Telefon 5 . 273 . 720

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AALBORG
AKVAVIT.

Det nye faskinsystem

D. F.-Duelund-Faskiner

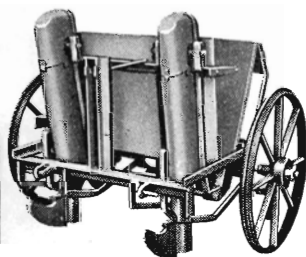
opbygget af skaller, holdbare, let opsættelige og anvendelige
til sikring af større grøfter, kanaler og høfder.

Omgående levering overalt i landet. — Indhent oplysninger og tilbud.

Magnus Johansen.

Duelundgaard pr. Kjellerup. Telefon Kjellerup 146.

Fås hos: Rold Skovs Savværk, Arden - Ry Møllens Fabrikker, Ry - Holdbi Savværk, Krusaa - Frøslev Savværk, Padborg - Bevtoft Savværk, Bevtoft - Poul Andersens Tømmerhandel, Holstebro - Nordvestjydsk Savmølle, Struer - Ribe Stampemølle, Ribe - Nørresundby Savværk - Hjedebæk Savværk, Suldrup - Addit Savværk, Addit - Glarbo Savværk, Ry, og Nr. Vissing Savværk.

KARTOFFELLÆGGER

Arbejdsbesparende og praktisk maskine i flere forskellige typer.

- Hestetrakket maskine med forvogn... kr. 1260,—
- 2-rækkers maskine for lift kr. 1200,—
- Hestetrakket maskine uden forvogn... kr. 1065,—
- 4-rk. maskine for bugsering kr. 3000,—
- 4-rk. maskine for lift kr. 2900,—
- 2-rk. maskine, comb, for heste og lift kr. 1525,—

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon Minerva 360
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

★
Ansvarforsikring

★
Automobilforsikring

Træplanter til Høve- og Kirkegaard
Mark og Skov
Plænegræs

LOMBORGS PLANTESKOLE

GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01 TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret katalog
sendes gratis
på forlangende

Røde drænrør

føres altid på lager fra 2"
til 3" - Tilbud til tjeneste

A/S **Gammelgaard
Teglværk**

Telefon 187 - Skive

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

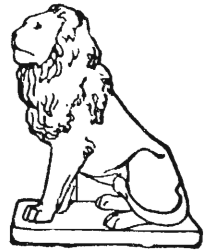
Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

SKOVARBEJDESKOLENS KURSUS 1958/59.

14. Fra den 4. marts til den 25. marts. Alm. skovarbejderkursus.

Forstuderende og skovfogedelever kan søge kursus nr. 13 og 14 mod betaling af kursusafgift kr. 150,00. Skovfogedelever på prøveår optages ikke.

Husk skovarbejderskolens bøger!

Håndredskaber til skovarbejde v/ G. Bergsten og I. Nissen.. pr. stk. 4,00 kr.

Arbejdstekniske råd og vink v/ G. Bergsten..... pr. stk. 3,00 kr.

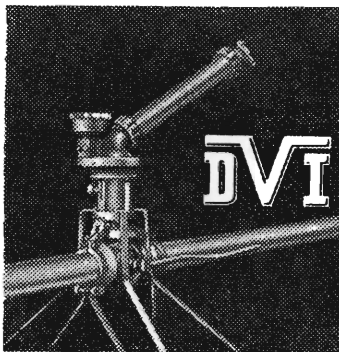
Regnskabsbog for motorsave pr. stk. 1,50 kr.

Mod forudindbetaling på Giro 72403 sendes bøgerne portofrit.

Yderligere oplysninger:

Skovarbejderskolen, Kagerup st., telefon Helsingø 302 u.

P. s. v. I. Nissen

VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 128

BETONKLINKER
til
HULMURS- OG
STALDISOLERING

A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

Aktieselskabet

L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1884 . Tlf. 2 71 65 (3 lin.)
Aarhus

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjysk Brunkul Industri

Tlf. Kølør 28 x

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

AERGLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 2

15. febr. 1959

80. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudv.: Afdelingsl. skovridar B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbest. J. Alsted. Redaktør: H. Skodshøj. Carlo Mortensens Bogtr., Viborg

Indhold: Fra Island. — Forstassistent H. A. Fischer, Tarm. — Litteratur: Hydrologiske undersøkelser i Norge. — I få ord.

Forsiden: Tre-Herreds Stenen i Holme å ved Baldersbæk plantage (nærmere omtalt på side 28).

Fra Irland

Af Har. Skodshøj.

Da jeg i begyndelsen af august for første gang og med store forventninger gik i land fra Glasgowbåden efter en nattesejls over Det irske Hav troede jeg, at jeg vidste en mængde om Irland, omtrent alt, hvad der var at vide. Jeg havde i årevis med forkærlighed — som så mange danske — læst om Irland og dets folk, været grebet af dets skæbne, dets tragedie og den charme, som lyser ud af alle skildringer fra den »grønne ø«, og navnlig lyser ud af, hvad Irlands egne digtere har tolket af smerte, længsel og håb — og stolthed.

Da jeg havde færdedes der i et par uger, rundt i Dublin og været ført på lange krydsture over hele øen, forkælet af mine værter og udsat for en enestående gæstfrihed, hvor jeg end kom, gik det op for mig, at det blev vanskeligere og vanskeligere at finde ind til den kerne, jeg troede på forhånd at kende. Og da jeg efter en lille måneds forløb igen gik om bord i båden til Glasgow og så tidevandet skylle frem over bølgebryderne ved det yderste fyr helt ude i Dublinbugten under skrænterne ved »Hestetaaen«, hvor de danske vikinger for 1000 år siden var gået i land, havde jeg en fornemmelse af, at det hidsigt indstrømmende tidevand tog alt, hvad der hed forudfattede meninger med sig, skyllede mig helt tom for viden, så kun en række spredte indtryk fik lov at blive tilbage, indtryk, der dog var kædeformet, og gående over i hinanden som bølgeslagenes sandstriber på stranden på begge sider af Dublinbugten. Men på samme måde som de fjerne højdedrag inde bag kystens konturer afbrødes af særligt fremtrædende toppe, således vidste jeg, at der dog var begivenheder

og livsformer i Irland, der havde ætset sig evigt fast i erindringen.

Der er først landets natur.

Irland virker som et nøgent land. Så snart man når udenfor Dublin og de sydøstlige, bjergfyldte grevskabers mere tillukkede områder er det umiddelbart tilgængeligt for iagttagelser. Landet flader

Irlands højeste bjerg i det nordvestligste grevskab Mayo. Når man ikke kan se toppen regner det, og kan man se den, vil det regne, siger egnens beboere. Bjerget er ca. 1300 meter højt, og der går ingen veje derop.

Fot. H. S.

sig ud uden spærrende højder og skove. De massive bølgende former virker monotone over store områder, og forandringerne følger mere langsomt, end hvis man kører fra Østjylland mod vest. Fra storgodsernes tid lever endnu de grønne hegn, og stendigerne står som endeløse firkanter, jo længere man kommer vestover, jo flere og om stadig mindre arealer, oftest er digerne stablede så smalle, at vinden kan slippe igennem dem, og de er netop formede således af hensyn til, at vinden skal kunne gå igennem dem og ikke ovenover dem, idet irerne forlængst — måske for hundreder af år siden — har lært, at læet fra sådanne stenvolde skaber bedre forhold for dyr og afgrøder. Disse stendiger har iøvrigt mange steder en særlig historie. De blev for meget store områders vedkommende rejst som beskæftigelsesfor-

anstaltninger under hungerårene omkring 1845, og for andre digers vedkommende fortæller de om Cromwelltiden, idet han fastsatte den irske acre med hensyntagen til stendigets krav om plads og derfor er den irske acre i dag noget mindre end den engelske.

Overalt i Irland træffer man det vandrende folk, »Tinkerne«, der ernærer sig som blikkenslagere, bissekræmmere og betlere. De lever langs landevejene i telte som disse. Fot. H. S.

Disse stendiger, der i visse grevskaber ude mod vest er alt dominerende, er iøvrigt næsten alle uden gennemgang. Skal dyrene ind eller ud, brydes diget ned og rejses bagefter, men da stendigerne for 80 % vedkommende skærmer om vedvarende græsmarker, og kun et fåtal af køerne malkes, og nattefrost og vinter ikke kendes, er der også længe mellem, at det er nødvendigt at foretage sig noget. Det er et pudsigt indslag i billedet, at man ofte rundt i dyreflokken som centrum mellem de løsgående heste, æsler, køer, kalve og — tyre — ser en gammel, stinkende gedebuk. Forklaringen er, at de øvrige dyr altid følger gedebukken, og skal dyrene hentes et andet sted hen, lægges der blot tøj på gedebukken, og drager ejeren derefter af med den, slutter de øvrige op og følger efter. Dyrene tøjres som nævnt aldrig, langs landevejene græsser heste og kvæg frit, æslerne står dybt

mediterende halvt ud på vejbanen, ansvaret for påkørsel og skader er bilførernes, og en flok geder, der slikker sol midt på vejbanens asfalt har mere ret end bilisterne.

Irlands store græssletter, og arven eller rettere vel påvirkningen

Landskab i det østlige bjergfyldte Irland. Den lange dal her bringer landevejen fra bjergpasset Willow ned til Irlands mest berømte turistcentrum idyllen Glendalough med skov, søer og ruiner. Fot. H. S.

fra den engelske godsherretid, har skabt særlige betingelser for alt, hvad der hedder ridning. Overalt i Irland er hestesporten dominerende. Der er udviklet en hesterace, som har særlige fortrin i udholdenhed og spring, og ved de verdensberømte årlige hestevæddeløb på Dublins skønne væddeløbsbane, hvor det er ridebanespring, som overskygger alt andet, samles da ikke alene deltagere i store hold fra alverden, men hele Irland, gamle og unge, strømmer til for at overvære disse spændende og pragtfulde løb. Her mødes elitedyr fra U. S. A., Spanien, Grækenland og mange flere lande. Irlands egne heste hævder sig smukt. Disse løb følges med spænding overalt i Irland. Enhver irer kender navne, afstamning og chancer for de hjemlige dyr, og usædvanligt er det ikke at finde hesteejere omkring i småbyer i Irland,

Gederne havde lejret sig midt på landevejen. Inde på marken går en kalv og en hest løse. Fot. H. S.

Halvdelen af et beboet kampestenshus i en lille landsby ude ved Atlanterhavet, Nordvestirland. Sådan så ca. hvert 3. hus ud på denne egn. Der er ingen skorstene, tørverøgen fra ildstedet går ud gennem lyren i det lyngtækkede tag. Fot. H. S.

som har vundet løb i Dublin. Byen står på den anden ende i de pågældende dage.

Naturen er helt forbundet med de grønne farver, så en fremmed landskabsmaler ville gribes af panik, farveskalaen er helt anderledes og rigere i det grønne end nogen kan drømme om. Spillet i smaragdens facetter hænger på en eller anden måde sammen med den fugtigvarme luft, de ustandseligt drivende skyer, der altid et eller andet sted fra himmelhvælvets pludselige blå slipper solstrejf ned eller diser horisonten i væde. Det virker påtrængende og overraskende med dette grønne farveflimmer, der kun op mod højderne viger over i det lillabrune, hvor højmosernes endeløse flader erobrer rum og proportioner og bygger bro med klippeformationer.

Over 80 % af Irlands agerbrugsjord ligger i græs — kvæg og får er derfor landbrugets altbestemmende driftsfaktor.

Naturen i Irland er først og fremmest præget af fred. Der er ingen der har travlt — det nå's måske ikke i dag, men så gør det heller ikke så meget. Beboelser er der kun få af udenfor de små landbysamfund, kroer og hoteller er der faktisk kun i fåtal udenfor byerne, kampstenshuse, lave, langstrakte dominerer, de er et hovedmotiv, der næsten ensartet møder en over hele Irland, som værende den jævne irers hjemsted, og forankrer tanker og dagligt liv i en helt anden tid. Velbyggede og rummelige stalde er et særsyn, dyrene kan i almindelighed være ude hele døgnet — det er kun foregangsmænd, der bygger moderne stalde, bryder diger ned, pløjer jorden og tilfører den kalk og gødning. Rytmen fornemmes helt, helt anderledes. Og så er det dog, som om sordinen er på vej til at fjernes. —

En aften ind under solnedgang stod jeg på et højdepunkt omtrent på Irlands vestligste punkt og så solen forsvinde ude over Atlanterhavet. Tæt inde mod mig lå ruinerne af et herresæde, før Cromwells tid et stort og mægtigt munkekloster, senere en engelsk bondeplagers hjem og for et halvt århundrede siden forladt. Et par kilometer bagude skimtedes et par modnende bygmarker midt i det grønne. Inde under den store kirke i landsbyen nede ved floden — der hvor laksene sprang i snesevis, da vi kørte over broen — ligger »The creamery«, hvortil et helt grevskab bringer mælk fra nogle hundrede malkekøer for at få fløden kærnet fra, så den kan sendes videre til et mejeri, hvor den skal blive til smør. Et andet sted langs vejen havde store dræningsarbejder været i gang, og om lidt skal vi køre ind i et område, hvor store plantningsarbejder er under udførelse og hvor kostbare forsøg er sat i gang.

Der er en fremtid på vej, man føler den alle vegne, blot er den ikke til at få fast hold på. Den diskuteres, den drøftes, der kæmpes for den af driftige og dygtige mænd. Den modnes i de gule bygmar-

hydr. GRAVEMASKINE

Armlængde 5,40 m Gravedybde 4,00 m Svingning 180°

Løser alle større og mindre udgravningsarbejder og læsseopgaver
i forbindelse med

Grundforbedring

Dræning

Grøftegravning

Grøfterensning

Med sin kraftige hydraulik er J. C. B. gravemaskinen
i stand til at løse større opgaver end andre af samme type

Forlang nærmere oplysninger og brochurer

BRODR. BENDIX

GL. TORV 18 . KØBENHAVN K. . C. 17180

JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

**FAXE
HOLTUG
HADSUND
SVENDSTRUP J.**

Aktieselskabet **FAXE KALKBRUD** Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholms Kanal 16, København K.

Telefon Central 9123, Lokal 7

Kjellerup Betonvarefabrik ved I. T. Birk

— Telefon 46 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14
FØRER KUN MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvending og kloak føres
FORLANG TILBUD

Den Sjællandske Bondestands Sparekasse

ENGSKO

STRØMMEN
RANDERS
TLF. 651

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

Røde DRÆNRØR

fra 2"—12" have
altid på lager
Forlang tilbud

"Sofienlund"
TEGLVÆRK
Telefon 10 Ulstrup

Japansk Lærk 2/2

Prima kraftige planter med
god rod, 80—100 cm høje.
Godkendt frø.

Pris 150,00 pr. 1000.
Forlang prøve tilsendt.

Ingemann Christensens
planteskole,
Salling pr. Vindblæs.

Røde drænrør indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

RØCONTORET KOLDING

Telf. 4344

**FROAVL
FRØHANDEL**

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

Til alle slags bygninger
DANSK
ETERNIT
TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 . KBHV. V
TELEFON: MINERVA *2222

ker, og den spirer i de grønne sitkagraner, der løfter toppene over de store moseflader, den følger med elektriciteten fra nybyggerbyerne omkring de store elektricitetscentre, der æder af de uendelige tørve-masser, og den gror med sukkerroerne i nypløjede arealer hist og her,

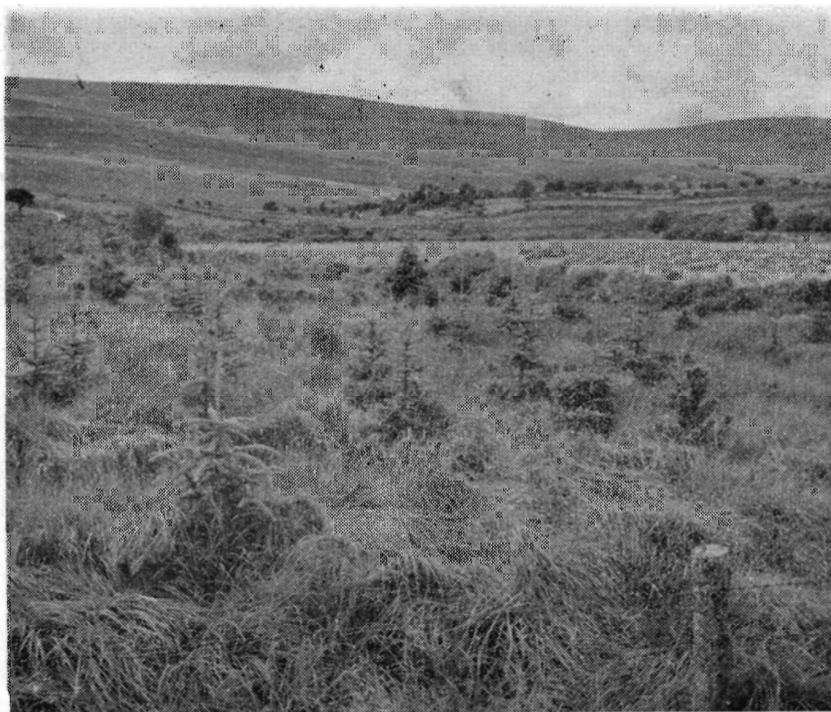

Landevejen var sunket i mosen over ca. 15 meter. Det skyldtes, at store afvandingsarbejder i de omgivende mosearealer havde fået tørvejorden til at sætte sig, hvorefter et regnskyl fyldte sætningen ud. Fot. H. S.

og — fremtiden er Irlands egen på godt og ondt, den stiller sine krav, først og fremmest om tid, og kritikken i Irland siger selv, at tid har de for meget af.

Irland præges af ruiner fra gammel tid. Normannertårne ligger i rækker over hele Irland, gamle slotte, fæstningsværker fra længst forsvundne århundreder, massivt og kolossalt byggede forfaldne kirker og klostre møder man alle vegne, midt i en landsby kan man finde forladte bygninger i stort tal, og nybyggeri ser man kun lidt af udenfor de større byer. Det sidste hænger formentlig noget sammen med, at Irland er det eneste land i Europa, hvor befolkningstallet falder år efter år. Mellem 1951 og 1956 udvandrede så mange, at befolkningstallet var faldet med ca. 7 %. Selvom fødselsoverskudet er ca. 35.000 om året, så betyder en udvandring på omkring 60—65.000 — og hyppigt unge, der skulle sikre fremtiden — et problem for landet, der

tynger hårdt og gang på gang sætter hidsige — og ofte — frugtbringende, offentlige diskussioner i sving. Officielt mener man, at de midler, man navnlig siden 1948 har grebet til, i løbet af en halv snes år skal bringe balance mellem befolkningsvækst og udvandring.

Skovplantning med Sitka, udført af staten på højtliggende, men meget fugtige arealer. De bagvedliggende vide arealer er for størstedelens vedkommende endeløse højmoser, der følger bjergkonturerne. Fot. H. S.

Lad mig nævne nogle tal for Irland. For godt 100 år siden havde øen en befolkning på henved 8 mill. indbyggere, i dag er der 2,9. Den irske fristat dækker 6,8 mill. ha, og heraf kan 4,7 mill. ha karakteriseres som græsarealer, medens ca. 1,5 mill. er udyrket land, væsentlig tørvemoser — kun ca. 100.000 ha er skov og nyanlagte plantager. 40 % af befolkningen lever direkte af arbejdet med jorden og ca. 30 % af nationalindkomsten stammer fra landbruget, begge disse procenttal er de højeste i de vesteuropæiske lande. Industriudviklingen har ikke fulgt med som i det øvrige Europa, og der har således ingen muligheder været for at finde beskæftigelse for overskudsbefolkningen. Der er ingen industricentre vokset frem, som samtidig med at skaffe beskæftigelse også ved nye afsætningsmuligheder kunne stimulere landbruget til ny udvikling eller omlægning til mere lønnende pro-

duktion. Hjemmemarkedets muligheder har stået i stampe — alle kan se det, men midlerne og målene har ikke fundet sammen endnu. Industrialiseringens udvikling i Storbritannien og bl. a. sidste verdenskrigs lokkende muligheder for god beskæftigelse i Storbritannien, hvortil enhver irer frit og uhindret kan rejse og finde arbejde,

Et vejhjørne i Tipperary. Det giver kun et svagt indtryk af stendigernes mængde. Fot. H. S.

har fremmet udvandringen, således at billedet, vi kender i Danmark af unge fra landet, der søger ind til byernes industri, i Irland vender en helt anden vej, idet landbrugets unge tager skridtet helt ud og emigrerer. Den irske regering og alle bevidste sociale ledere i Irland har disse problemer som et dagligt skræmmebillede, der påvirker alle spørgsmål, og ethvert initiativ, der tager sigte på at fjerne denne bagside af livet i Irland, er derfor hilst med begejstring, og når noget lykkes med stor beundring.

Blandt de ting, der synes løst med held, er udnyttelsen af de irske moser til produktion af elektricitet, opbygningen af sukkerindustrien og deraf følgende omlægning af græsarealer til roeavl, udviklingen af cementindustrien, hvor danske ideer og metoder er anvendt, og hvor civilingeniør Gunnar Larsen nu allerede i nogle år har øvet en dygtig indsats og bl. a. også skabt noget særdeles bemærkelsesværdigt med et stort anlagt mønsterland-

brug på hidtil næsten værdiløs jord, og endelig arbejdet med kultivering af mosearealer, dels ved opdyrkning og dels ved tilplantning.

Der er store planer under allerede delvis udførelse for landvinding på forskellig måde med betydelig statsstøtte, og betydelige midler anvendes hertil, bl. a. er ca. 16 mill. pd. st. brugt siden 1948 som direkte statsstøtte til afvanding og dyrkning af hidtil øde jord. Herudover arbejdes intenst med et oplysningsarbejde for det almindelige landbrug, en indsats, der omfatter alle landbrugets detailformer, og som nyder stor interesse og støtte fra staten, men som på en række af de vigtigste områder har sin drivkraft i sukkermonopolets dynamiske leder, general Costello. Store interesser knytter sig til forsøgene på de store moser, hvor man arbejder målbevidst både med afgrøde-muligheder og med skovbrug. Forsøgsstationerne på disse områder fortjener opmærksomhed langt uden for Irlands grænser.

I senere artikler skal jeg omtale nogle af disse forhold nærmere.

Forstassistent H. A. Fischer, Tarm

Tidligere forstassistent ved Hedeselskabet, H. A. Fischer, er den 19. januar 1959 afgået ved døden næsten 91 år gammel.

Fischer var udgået fra Hedeselskabets elevskole på Birkebæk i 1895 og var i de første år efter uddannelsens afslutning beskæftiget

med løst og skiftende forstligt arbejde, indtil han den 1. januar 1908 blev fast ansat som forstassistent ved Hedeselskabet med bopæl på Teglgården i Tarm. I 1923 forflyttedes Fischer til Hjedsbækgaard i Himmerland, hvor han varetog tilsynet med plantagerne i størstedelen af Aalborg amt syd for Limfjorden og i Randers amt indtil Randers fjord i syd.

I 1935 tog Fischer sin afsked og flyttede tilbage til Tarm, hvor han har boet, indtil han efter sin hustrus død for få uger siden tog ophold på et hvilehjem i Hobro.

Selvom det nu er mange år siden, Fischer trådte ud af aktiv tjeneste, vil dog mange ældre plantageejere og kolleger kunne huske

ham som den raske og glade forstmand og naturelsker, han var, og denne kreds vil med glæde tænke på, hvad han var i sine velmagtsdage, og med vemod gøre sig klart, at han, mæt af dage, nu er gået bort.

B. Steenstrup.

LITTERATUR

Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen:

Hydrologiske undersøkelser i Norge.

Utdrag av det hydrologiske materiale for 50-årsperioden 1/9 1900—1/9 1950.
236 sider + 54 diagramblade + 2 kortbilag.

I kommisjon hos H. Aschehoug & Co., Oslo 1958. 50,00 no. kr.

I Norge udføres de systematiske undersøgelser af vandløbenes hydrologiske forhold fortrinsvis af den hydrologiske afdeling under elektrisitets- og vassdragsvesenet, som publicerer undersøgelsesnes resultater, dels i form af en årbog med titlen »Vannstandsobservasjoner i Norge«, dels ved med 10 års mellemrum at ud-ende et oversigtsværk med titlen »Hydrologiske undersøkelser i Norge«, hvoraf det nu foreliggende bind er det fjerde i rækken.

Medens årbogens hovedafsnit er tabeller over den daglige vandstand — men ikke vandføringen — året igennem ved over 500 målestationer, er der i »Hydrologiske undersøkelser i Norge« i sammenfattende form givet oplysninger om vandføringen gennem årene (i en række tilfælde helt tilbage til år 1900) i de undersøgte vandløb. Bogens hovedafsnit er en række tabeller, der år for år for mere end 300 målestationer meddeler årets samlede vandføring i mill. m³/år og årets største, gennemsnitligt og mindste vandføring samt visse for hele observationsperioden gældende middelværdier og ekstreme værdier.

Foruden tabeller over afstrømningens gennemsnitlige fordeling over året indeholder bogen også en liste over »karakteristiske vårflommer« i en række vandløb med angivelse af tidspunkt for og størrelse af største trøbrudsvandføring samt tidspunkt for tidligste og seneste indtræden af vandføringens trøbrudsmaximum.

Varighedskurver for afstrømningen findes ikke, men til gengæld er der for udvalgte vandløb udarbejdet såkaldte reguleringskurver, der giver oplysning om et tænkt reservoirs udjævrende virkning på vandføringen ved en nedenfor liggende målestation. Reguleringskurverne er udarbejdet af hensyn til vandets anvendelse til elektricitetsproduktion.

Endelig kan nævnes, at bogen indeholder et interessant kortbilag, et kort over Norge med integnede isohydater, d. v. s. kurver tegnet gennem steder med samme afstrømning i l/sek. pr. km².

I Danmark er det Hedeselskabets hydrometriske undersøgelser under kulturteknisk afdeling, der foretager det tilsvarende arbejde med undersøgelser i de danske vandløb. Siden 1917 er der foretaget systematiske undersøgelser i ca. 100 vandløb, og herom er der ialt udsendt 7 beretninger.

Medens den økonomiske interesse i Norge overvejende er knyttet til vandkraftens udnyttelse og til tømmerflådningen, er det i Danmark land-

brugets behov for afvanding, der repræsenterer den største interesse i vandløbene; men også spildevandsafledning, kunstvanding og dambrug kommer i betragtning, medens vandkraften er af helt underordnet betydning.

Gennemgående er afstrømningen i Norge betydelig større end i Danmark, og afstrømningen i Norge varierer langt mere fra egn til egn.

I middel for hele Norge er afstrømningen i gennemsnit for året ca. 40 l/sek. km², d. v. s. godt og vel 4 gange så stor som i Danmark. Den gennemsnitlige afstrømning når i Norges vandrige egne, nemlig på Vestlandet, ca. 160 l/sek. km², medens den tilsvarende værdi i Danmark ikke er højere end ca. 20 l/sek. km². Endelig er afstrømningen i Norge i de mest afstrømningsfattige egne (i Dovre) ca. 10 l/sek. km², d. v. s. omtrent som gennemsnittet for Danmark, hvor den mindste meddelafstrømning er helt nede under 2 l/sek. km².

De større afstrømninger i Norge skyldes i overvejende grad, at fordampningen er mindre. De store lokale variationer i afstrømning i Norge hænger sammen med, at nedbøren stiger stærkt med terrænhøjden.

Jørgen Lundager Jensen.

* * I få ord — ★ *

Hedeselskabets årsmøde 1959

er fastsat til afholdelse i Skjern fredag den 26. juni med udflugt lørdag den 27. juni.

*

Forstander Fr. Heick. St. Jyndeved, der den 1. april 1959 tiltræder som administrerende direktør for Det danske Hedeelskab, har meddelt, at han fra 1. oktober 1959 udtræder af folketinget og dermed opgiver den aktive politik. Fr. Heick har været medlem af folketinget siden 1945, valgt af venstre i Løgumklosterkredsen.

*

Trekantstenen i Baldersbæk plantage

I 1912 lod grosserer Holger Petersen, der var ejer af Baldersbæk plantage ved Hovborg, billedhuggeren Anders Bundgaard tilhugge et trekantet, ejendommeligt og skønt 4 meter højt monument i granit. Det blev rejst på et fundament i Holme å i udkanten af Baldersbæk plantage, således at de 3 sideflader vender henholdsvis mod Malt, Slaugs og Hads herred. Øverst lod han i hver sit hjørne modellere hovedet af tre plantningsforegangsmænd, i hjørnet mod Malt herred ses skovrider J. C. Sørensen, mod Slaugs herred E. M. Dalgas og i det sidste hjørne mod Skads herred ses hovedet af den gamle hedebonde Johan Christopher Sørensen, Houborg. På fladerne under de tre portrætter er indhugget en fortegnelse over samtlige indtil 1912 anlagte større plantager i hver af de 3 herreder og årstallet for plantagernes oprettelse (se forsidebilledet).

*

Brande ungdoms-plantageforening fejrede 50 års jubilæum den 20. januar. Ved oprettelsen i 1909 indkøbtes 65 tdr. ld. i Hyvild Sande til tilplantning. Det var den kendte plantningsmand Lars Søndertoft, der gik i spidsen, og målet var at interessere egnens ungdom i arbejdet, dels som andelshavere og dels direkte ved udførelsen af tilplantningen. Det gik dog

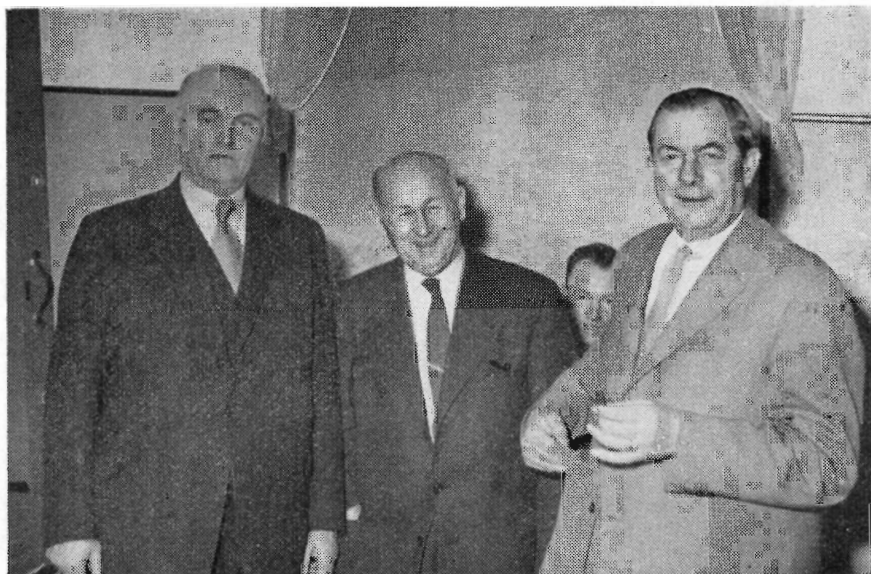
ikke helt som tænkt, og først fra 1937 blev arbejdet i plantagen reorganiseret, så der nu står en plantage, der ved tilkøb er blevet på ca. 100 tdr. ld. Det meget smukke, stærkt afvekslende landskab er meget besøgt af egnens befolkning. Gårdejer Skov Risbjerg er formand.

*

Filmen om Sdr. Vium

De samv. jyske Husmandsforeninger har ladet optage en farvefilm, der i korte glimt fortæller om hedeopdyrkningen i Sdr. Vium, hvor der som bekendt i løbet af 4 år er oprettet 56 nye hjem på tidligere hede.

Filmen er tilrettelagt af foreningens sekretær, konsulent Thomas

Et billede fra premieren: Fra venstre forstander N. C. Nielsen, husmandsforeningernes formand Emanuel Vestbo og direktør Niels Basse.

Christensen, og optaget af Stecker-Sørensen, Aarhus. Ved den første forevisning, der fandt sted i Sdr. Vium forsamlingshus, vakte den megen begejstring. Jævnt og stilfærdigt i gode billeder fortælles om de forskellige faser i arbejdet, om pløjning, opdyrkning, byggeri og det daglige arbejde, der har medført, at over 200 mennesker nu har hjem og gode levevilkår, hvor for 5 år siden lyngtopperne viftede uforstyrret for vestenvinden.

Husmandsforeningernes formand, Emanuel Vestbo, der har sit hjem som nabo til Sdr. Vium-arealet, talte ved premieren og rettede bl. a. en tak til to af de indbudte gæster, forstander N. C. Nielsen og direktør Niels Basse, der på Hedeselskabets vegne har gennemført det store arbejde.

*

I 1958 har Kjellerup plantningsforening udleveret 41.500 nåletræer og 4500 løvtræer til 89 modtagere.

*

Det blev et rekordår i 1958 for Aalborg og Nibe plantningsforening, idet der til 118 modtagere udleveredes 168.000 nåletræer og 93.500 løvtræer.

*

Værum og omegns plantningsforening og Verring plantningsforening har på generalforsamlinger besluttet, at Verring plantningsforening ophører og medlemmerne går ind under Værum plantningsforening.

*

Horsens vestbaners mergelselskab har startet en ny 5. afdeling på Thyregodeggen.

*

Der er i 1958 i Aabybro plantningsforening udleveret 34.600 nåletræer og 5500 løvtræer.

*

Løgstør plantningsforening har i 1958 udleveret 115.500 nåletræer og 35.300 løvtræer, en stigning på ca. 8000 i forhold til 1957. Af de foreningen tilhørende strandgrunde ved Trend er efterhånden solgt 16, således at afviklingen har vist sig at blive et tilfredsstillende aktiv. Skovrider Chr. Christensen, Gatten, holdt efter generalforsamlingen den 7. januar foredrag og viste farvebilleder om skovsagen på Island.

*

Den svenske stats skovforskningsinstitut har fra Wallenbergstiftelsen fået 180.000 kr. til teknisk udstyr til at videreføre undersøgelser til bekæmpelse af skovens skadelige insekter.

*

Nørre herreds plantningsforening har i 1958 udleveret 77.300 nåletræer og 13.000 løvtræer til Grenaaegnen. Igennem de sidste 3 år har forbruget været jævnt stigende.

*

Med på markvandring

Landboforeningerne og husmandsforeningerne og disses planteavlkskonsulenter var indbudt til at deltage i Hammerum herreds plantningsforenings generalforsamling i Herning den 19. januar, og dette friske initiativ til nye linier i arbejdet for læplantningen resulterede da også i en værdifuld diskussion om mål og nye midler i arbejdet. Fra alle sider blev givet udtryk for ønske om samarbejde, bl. a. udtalte en landboforeningsformand, gårdejer Anders Olsen, Simmelkjær, at en af vejene ville være at få forstmænd eller specialister i læplantning med på de årlige markvandring.

I foreningen er der 307 medlemmer og blandt disse er der i 1958 fordelt 303.000 nåletræer og 58 løvtræer. Af disse er 13.000 uddelt gratis.

Foreningens formand, gårdejer K. Skov Olesen, Langelund, overrakte skovrider Mørch Sørensen et sølvbæger som tak for arbejdet som kredsforstander igennem 25 år.

*

Vester Hassing plantningsforening har i 1958 fordelt 59.600 nåletræer og 18.600 løvtræer til 152 modtagere.

*

Hedeselskabets tidligere skovrider for Holstebro-distriktet, Wilhelm Nielsen, der i mange år boede i Krunderup udenfor Holstebro, fyldte den 31. januar 75 år. Siden han for 5 år siden tog sin afsked har han boet i Vejrum.

*

Forstander Johs. Ridder, Det landøkonomiske Driftsbureau, har afløst godsejer Edv. Tesdorpf, Gjorslev, som ledende præsident i Det kgl. Landhusholdningsselskab.

*

Videbæk plantningsforening har i 1958 udleveret 35.000 nåletræer og 15.000 løvtræer.

*

I ugen den 25.—30. maj vil en gruppe på ca. 40 blandt medlemmerne af den irske forstmandsforening — Society of Irish foresters — foretage en studierejse til Danmark, og bl. a. besøge Hedeselskabets plantager.

*

Himmerlands læ- og hegnplantningsforening har i 1958 udleveret 39.300 nåletræer og 21.200 løvtræer til 76 modtagere. Fhv. forstander Hakon Sørensen holdt foredrag på generalforsamlingen den 13. januar. Han nævnte bl. a., at de 3 af statens forsøgsstationer, der anvender læhegn imellem markerne, det sidste år lå i toppen med dyrkning og udbyttet af sukkerroer.

Foreningen vil i 1959 gå i gang med forsøg med bekæmpelse af ukrudt langs hegnene, bl. a. med sprøjtning, men det vil også blive forsøgt med plasticdækning på begge sider af hegnene.

*

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med finsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

AVL AF KLØVERFRØ

Kontrakter afsluttes om frøavl af Danmarks
to bedste rødkløverstammer:

RØDKLØVER halvsildig

Dæhnfeldt Monark IV

RØDKLØVER tidlig

Dæhnfeldt Primo IV

såvel som, om frøavl
af andre kløverarter.

*»vær
Dæhnfeldt
Avler!
- det betaler sig...»*

Dæhnfeldts
garanterede *Gro*

1/3 L. DÆHNFELDT · ODENSE · TLF. 11 06 06

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birk · · · · · Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VÆRER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak løses

Forlang tilbud

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

»/ B. M. Christiansen, Århus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmøl

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

Brostrøm^s Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

GUGKALK

gi'r Grøde

Faa fuldt Udbytte af
Jorden. Brug vor anerkendte
Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21288.

Teglværkernes

SALGSKONTOR

ESBJERG

Telefon 265 - 546

Drænrør

2"-15"

Mursten - Tagsten

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prislister
TELEFON KLARSKOV 9

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg Cementstøberi,

Hurtig levering

Telefon 21

Reel betjening

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunplanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 801—802

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

FIONA MUFFEKIT

*- gør arbejdet lettere
og muffen tættere*

FAAS HOS
TØMNERHANDLERE · BYGNINGSMATERIALEFORRETNINGER
SAMT STØRRE BETONVAREFABRIKER

SVENDBORG TAGPAP & CEMENTVAREFABRIK

Hulkjærhus

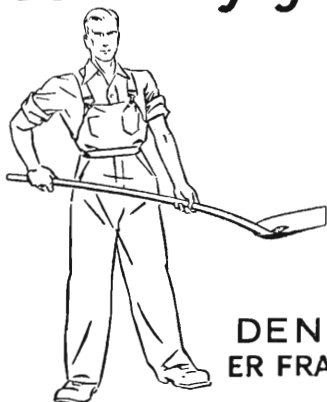
Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Den er rigtig! Philipsen & Hall A/s

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

Røde

drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● Fredenshøj Teglværk

Aabenraa Telefon 22127

Sct. Mathiasgade 88 · Viborg

Elektriske anlæg

Vandværksanlæg

Telefon 173 og 174

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896

Telefon 94 Skive

FRØAVL FRØHANDEL

Frøavlscetret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—13

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 19—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15

København V

Telef. 6659 - 5974

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres

Altid leveringsdygtig

E. DALGAARD SØRENSEN A/S

AARHUS TELF. 578 00

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

Sine forsikringer tegner man i

NORDISK

Liv og Ulykke

Grønningen 17, København K.

Telefon Central 2860

Brug **RANDERS**
REB

Skandia-kalk

Alle arter jordbrugskalk

Skandinavisk Kalk og Kridt 1/5

Aalborg: Telefon 2 92 55

Driftskontor: Tlf. Sdr. Tranders 147

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner
Kontor:
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 2 55 99

Ny fabrik i Vejlbj

Alt i betonvarer D. S. 400

FYENS LANDMANDSBANK ODENSE

Vestergade 33 - Telf. 11 46 11 (6 lin.)

Åben 9¹/₂—12¹/₂, og 14—16, lørdag 9¹/₂—12¹/₂,
Fredag til kl. 17. Udfører alle bankforretninger

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

Egedal

PLANTESKOLEMASKINER

Fabrikation af maskiner, redskaber og værktøj for
forstplanteskoler.

Katalog tilsendes på forlangende.

Egedal MASKINFABRIK

Egebjerg pr. Horsens . Telefon Hansted 20.

Rødgran — *Picea abies*.

Den træart, der har betydet mest for hedeplantagernes økonomi, er rødgranen, og selv om man nu i 2. generation søger at anvende flere forskellige træarter, er der ingen tvivl om, at rødgranen i lang tid fremover vil vedblive at være hovedtræarten i hedeskovbruget.

Det er derfor en meget vigtig opgave for Hedeselskabets Skovfrøcentral gennem et forædlingsarbejde at søge at fremskaffe rødgranfrø med de bedst mulige arvelige egenskaber.

Dette gøres i første omgang ved indsamling af frø i de bedste af de gamle rødgranbevoksninger. En af disse er den godkendte frøavlsvoksning F. 339 i Stilde plantage, hvorfra billedet er taget.

Midt i billedet ses det kraftige, smukke træ nr. 9 (H. 138), der sammen med 9 andre af bevoksningens bedste træer er udvalgte til brug ved skovfrøcentralens fremtidige forædlingsarbejde, herunder specielt til anlæg af en frøhave.

Novopan Træindustri A/S samarbejder med Hedeselskabets Skovfrøcentral for på denne annonceplads at bringe oplysninger om forædling af nåltræerne.

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

PINDSTRUP . TELEFON 39*